

ԱՆԴՐԱԳՈԳԻԿԱՅԻ ՄԵԹՈԴԱԲԱՆԱԿԱՆ ՄՈՏԵՑՈՒՄՆԵՐԸ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԲՈՒՀԻ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

Հակոբյան Գրետա

Միսյան Սուսաննա

Հովհաննիսյան Արուսյակ

Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ, Հայաստան

Ներածություն: Մեծահասակների կրթությունը ներկայումս՝ սոցիալ-տնտեսական, մշակութային, ժողովրդագրական տեղաշարժերի հարափոփոխ ժամանակաշրջանում, դառնում է անձի մասնագիտական կատարելագործման, ինքնակայացման և ինքնահաստատման կարևոր պայման: Լայն իմաստով անդրագոգիկական կարելի է ըմբռնել որպես ամբողջ կյանքի ընթացքում մարդու անձնային ինքնիրացման վերաբերյալ գիտություն: Սովորող մեծահասակի աշխատանքային փորձն ու մասնագիտական աճի պահանջմունքն էլ պայմանավորում են նրա ուսումնառության դրդապատճառները:

Բանալի բառեր: Անդրագոգիկա, մեծահասակների կրթություն, ուսումնական դրդապատճառներ, անդրագոգիկայի գործոններ և սկզբունքներ, դասախոսի կոմպետենցիաներ, սոցիոլոգիական հարցում:

Հետազոտության նպատակն է անդրագոգիկային նվիրված ուսումնասիրությունների հիման վրա ներկայացնել և սոցիարացման միջոցով բացահայտել մանկավարժական բուհի հեռակա ուսուցման համակարգում սովորող մեծահասակ ուսանողների ուսումնական գործընթացի սոցիալ-մանկավարժական առանձնահատկությունները:

Հետազոտության գիտական նորույթն այն է, որ արդիականության տեսանկյունից նորովի են ներկայացվել մանկավարժական բուհի հեռակա ուսուցման համակարգում մեծահասակ սովորողների կրթության վրա ազդող գործոնները, բնութագրված են սոցիալ-մանկավարժական և հոգեբանական առանձնահատկությունները, սկզբունքները, սոցիարացումների տվյալների վերլուծության հիման վրա արվել են այդ գործընթացի արդյունավետ իրականացման մեթոդաբանական մոտեցումներ:

Հետազոտության տեսական նշանակությունն արտահայտվում է մանկավարժական բուհի հեռակա ուսուցման համակարգում անդրագոգիկայի մեթոդաբանական որոշ դրույթների տեսական հիմնավորմամբ:

Հետազոտության գործնական նշանակությունն այն է, որ արտահայտված գործնական մոտեցումները, մշակված հարցաթերթիկը և տվյալների վերլուծության արդյունքները կարող են օգտակար լինել մեծահասակների կրթության կազմակերպման, կրթության բնագավառի մասնագետների վերապատրաստման և սոցիալ-մշակութային կոմպետենցիաների զարգացման գործընթացներում:

Հիմնախնդրին առնչվող արդիական հետազոտությունների և հրատարակությունների վերլուծություն: Մանկավարժական գրականության մեջ ուշագրավ հետազոտություններ են նվիրվել մեծահասակների կրթության սոցիալ-մշակութային, մանկավարժահոգեբանական ոլորտներին՝ նախանշելով անդրագոգիկայի տեսության սկզբունքները, օրինաչափությունները, պայմանները, ձևերն ու մեթոդները:

Անդրագոգիկան՝ որպես մանկավարժության գիտաճյուղ, բացահայտում է հասուն մարդու՝ ամբողջ կյանքի ընթացքում ուսումնառության տեսական ու գործնական տեսանկյունները [1, էջ 10]: Անդրագոգիկան ձևավորվել է 20-րդ դարի երկրորդ կեսին, սակայն ի սկզբանե այդ եզրույթն օգտագործել է գերմանացի մանկավարժ, քերականական դպրոցի ավագ դասարանների ուսուցիչ Ալեքսանդր Կապպը: Հետաքրքրված լինելով հույն փիլիսոփա Պլատոնի գաղափարներով՝ նա 1833 թ. հրատարակեց «Պլատոնի կրթական գաղափարները» գիրքը, որի «Անդրագոգիկա կամ տղամարդկանց կրթություն հասուն տարիքում» խորագրով բաժիններից մեկում (Andragogy or Education in the Man's Age) կիրառեց այդ եզրույթը [2]:

Մանկավարժահոգեբանական գրականության մեջ հասուն տարիքի վերաբերյալ բազմաթիվ ուսումնասիրություններ են կատարվել (Ա. Ա. Դերկաչ, Ա. Ա. Բոդայլով, Ա. Մասլոու, Գ. Օլպորտ, Է. Էրիքսոն, Է. Թորնդայք, Կ. Յունգ և այլք), սահմանվել են սոցիալական, հոգեբանական հասունության չափանիշներ ու բնութագրիչներ: Տարիքային հոգեբանության մեջ հասուն տարիքի շրջանակները բավականին պայմանական են. հասունությունը դիտարկվում է որպես միջանկյալ կենսափուլ պատանեկության և ծերության միջև. դա օնթոգենեզի առավել նշանակալի և տևական շրջան է, որը բնութագրվում է հոգևոր, իմացական և ֆիզիկական առավելագույն զարգացմամբ: Է. Էրիքսոնը հասունությունը դիտարկում է 25-65 տարիքային շրջանում. նա առանձնացնում է վաղ հասունությունը (20-45 տարեկան), միջին հասունությունը (40/45-60 տարեկան), ուշ հասունությունը (60-ից ավելի) [4, էջ 134]:

Անդրագոգիկայի մեթոդաբանական տեսանկյունների, սկզբունքների, օրինաչափությունների, դրույթների, տեսական և կիրառական կողմերի ճշգրտման մեջ մեծ դերակատարում ունի ամերիկացի մանկավարժ Մ. Նոուլզը, որի շնորհիվ, սկսած 1960-ական թվականներից, եզրույթը համընդհանուր ճանաչում ձեռք բերեց [6]:

Անդրագոգիկայի իմաստաբանական, աշխարհայացքային, գիտական, բովանդակային մակարդակներին, օրինաչափություններին, սկզբունքներին, գործառույթներին, ձևերին, գործոններին, հիմնական և միջգիտական հասկացություններին անդրադարձել են հայրենական և արտերկրի մանկավարժ հետազոտողներ [3, 5]:

Հիմնական նյութի շարադրանքը: Անդրագոգիկայի ուսումնասիրման ոլորտում են սովորողների տարիքային առանձնահատկություններին, կենսական փորձին, իմացական հետաքրքրություններին, ինքնազարգացման պահանջմունքին ու դրդապատճառներին, հաղորդակցման և սոցիալական շփումներին համապատասխան կրթության կազմակերպման հարցերը, որոնք էլ որոշում են այդ գործընթացի յուրահատկությունն ու մեթոդները:

Անդրագոգիկայի մեթոդաբանության մեջ առաջնահերթություն է այն, որ էապես փոխվում են ուսուցման դրդապատճառները, քանի որ ուսումնառությունը դիտարկվում է որպես կենսական նպատակադրումների իրագործման, կատարելագործման, սոցիալական կարգավիճակի որոշակիացման միջոց:

Անդրագոգիկայի մեթոդաբանության մեջ կարևոր է հաշվի առնել մի շարք սկզբունքներ ու գործոններ: Անդրագոգիկայի սկզբունքները պայմանավորված են մեծահասակների ինչպես հոգեֆիզիոլոգիական, սոցիալական, մասնագիտական, կենսական առանձնահատկություններով, այնպես էլ նրանց ուսումնառության յուրահատկությամբ, կիրառական արդյունքների ակնկալիքներով, կոնկրետությամբ: Մեծահասակներն առավել պրակտիկ են իրենց ուսումնառության ընթացքում, ձգտում են ինքնուրույնության, ինքնորոշման, ունեն ինքնակազմակերպման որակներ: Նրանք սովորում

են կոնկրետ նպատակի իրագործման և խնդիրներ լուծելու համար, շատերն ունեն ընտանեկան հարաբերություններ, ծանրաբեռնված են կենցաղային խնդիրներով, նրանց ուսումնառության վրա զգալի ազդեցություն ունեն սոցիալական, բարոյահոգեբանական գործոնները:

Անդրագոգիկայի հիմնադրույթներում առկա են մի շարք գործոններ: Ուսումնական գործընթացը նշանակալիորեն կախված է տարածաժամանակային, կենցաղային, մասնագիտական, սոցիալական գործոններից, որոնք կա՛մ սահմանափակում, կա՛մ նպաստում են ուսումնառությանը: Մեծահասակ մարդուն, որն ուսումնառող է, ուսուցման գործընթացում վերապահված է որոշիչ դեր. լինելով ձևավորված անձ՝ նա իր առջև ուսումնառության կոնկրետ նպատակներ է դնում, ձգտում է ինքնուրույնության, ինքնիրացման, ինքնակառավարման: Մեծահասակ մարդը տիրապետում է կենսական ու մասնագիտական փորձի, գիտելիքների, կարողությունների, որոնք պետք է դրսևորվեն ուսումնառության ընթացքում: Ֆիզիոլոգիական, հոգեբանական, սոցիալական և բարոյական հասունության, ինքնագիտակցության որոշակի մակարդակի և բավականաչափ կենսափորձի շնորհիվ նա պատասխանատվությամբ է վերաբերվում իր նպատակների ու պահանջմունքների իրագործմանը:

Անդրագոգիկայի տեսանկյունից առաջնային են մասնագիտական աճի համար ուսումնառության կարևորության ու անհրաժեշտության գիտակցումը, ուսուցման գործնական ուղղվածությունն ու իր մասնագիտական գործունեության հեռանկարները, ռիսկերը հաշվի առնելը, ուսուցման և ուսումնառության մեթոդների, տեխնոլոգիաների, միջոցների ընտրությունը, դրանց կիրառման համար առկա փորձն ու կարողությունները գնահատելը, կրթական միջավայրը՝ հիմնված փոխօգնության, համագործակցության վրա, վերահսկողության, գնահատման գործիքակազմի հստակ սահմանումը: Կարևոր են անձի՝ իր մեջ անձնային ու մասնագիտական որակների՝ աշխատունակության, ինքնակատարելագործման պահանջմունքի, ստեղծագործականության, ճկունության, հարմարվողականության, ինքնավերահսկողության, ինքնավերլուծության, անդրադարձի, ինքնատիրապետման համարժեք գնահատումը, նորը սովորելու անհրաժեշտության գիտակցումն ու պահանջմունքը՝ ըստ փոփոխվող պայմանների: Մեծահասակների կրթության կազմակերպման գործընթացում առանձնահատուկ նշանակություն ունեն վերոնշյալ հատկանիշների համադրելիությունը ոչ միայն մասնագիտական ոլորտում, այլև համապատասխանությունը կրթության նոր պահանջներին: Իրադարձությունների, երևույթների հասուն գնահատումը, քննական մտածողությունը, իր կենսական նպատակների և ուսումնառության պլանավորումն ու կազմակերպումը, փոփոխվող պայմաններին ու միջավայրային գործոններին գործողությունների համապատասխանեցումը, արագ հարմարումը, հաղորդակցումը կարևոր գործոններ են մեծահասակների ուսումնառության ընթացքում: Շարժունությունն ու ճկունությունն արտահայտվում են նրանով, որ հասուն անձը գնահատում է ժողովրդագրական, սոցիալ-քաղաքական տեղաշարժերի, տեխնոլոգիական զարգացումների արդի պայմաններում նորագույն տեխնոլոգիաների կիրառման, ինքնազարգացման անհրաժեշտությունը, հաշվի է առնում ռիսկերն ու հնարավորությունները, իր թույլ ու ուժեղ կողմերը: Կրթական միջավայրում իրենից տարիքով փոքր ուսանողների հետ ուսումնառությունը, համագործակցությունը, թիմային աշխատանքի պատրաստակամությունն ի հայտ են բերում հարմարվողականության անհրաժեշտություն: Մասնագիտության բնագավառում հեռանկարային զարգացումների կանխատեսումն ու իրազեկվածությունը ինքնազարգացման և ինքնակատարելագործման պահանջմունքներ են ձևավորում:

Մեծահասակների ուսումնառության սոցիալ-մանկավարժական և հոգեբանական առանձնահատկություններն ուսումնասիրելիս պետք է հաշվի առնել այն հանգամանքը, որ ուսումնառողների մի մասն ունի մասնագիտական փորձ, կայուն, արմատացած համոզմունքներ, իր փորձը փոխանցելու, փոխանակելու պահանջմունք: Այնուհանդերձ, հաճախ հարկ է լինում վերանայել իր մոտեցումները, որը հուզական-հոգեբանական դժվարություններ է հարուցում և անդրագոգիկայի սկզբունքների ու գործոնների հանգամանալից վերլուծության անհրաժեշտություն առաջացնում:

Անտարակույս, մեծահասակ ուսանողների հետ աշխատանքում կարևորվում են նաև դասախոսների մասնագիտական կոմպետենցիաները: Մեծահասակ ուսանողների հետ աշխատող դասախոսի համար կարևոր է տիրապետել միջանձային հաղորդակցման ճկուն ոճերի ու միջոցների (լեզվական, ոչ լեզվական, արտալեզվական), լինել բարձր հեղինակություն ունեցող անձ: Դա դրսևորվում է հատկապես լսարանային քննարկումների ընթացքում սովորողներին առավելագույնս ներգրավել կարողանալու, այսպիսի իրավիճակներ ստեղծելու կոմպետենցիաների կիրառման ընթացքում, որոնք կարող են բխել նրանց կենսափորձից, ունենալ պրոբլեմային բնույթ, մղել ինտերակտիվ քննարկումների, բանավեճի, կատարել հետազոտական նախագծեր: Երկխոսական միջավայրի ստեղծումը, խմբային առաջադրանքների մշակումը, աշխատանքի արդյունքների վերլուծությունն ու հիմնավորված գնահատումը, խորհրդատվությունների ու թրեյնինգների անցկացումը, տեղեկատվական, կազմակերպական, հոգեբանական, մեթոդական և այլ հարցերում ֆասիլիտացիան կարևոր գործոններ են: Մեծահասակ ուսանողների պահանջմունքների, իմացական գործընթացների, հոգեմտավոր կարողությունների, ուսումնառության արդյունքների վերահսկողության ու գնահատման հարցերը, աշխատանքների իրականացման, ուսումնական փոխներգործության ընթացքում ավտորիտար ոճի բացառումը դասախոսի անդրագոգիկ իրազեկության պարտադիր պայմաններ են: Կարևոր են նաև ուսումնառողների հետագա ինքնակրթության, հետազոտական կարողությունների զարգացման հարցերը, որոնք նրանց կմղեն հետազոտություններ կատարելու մասնագիտական ոլորտում:

Հասուն տարիքում կրթության, ուսումնառության, մասնագիտական կատարելագործման տեսական և գործնական տեսանկյուններն ուսումնասիրելու համար 2021-2022 թթ. ընթացքում Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ մագիստրատուրայի կրթական աստիճանի հեռակա ուսուցման 30 տարեկանից բարձր երեսունութ ուսանողների շրջանում անցկացվել է սոցիոլոգիական հարցում:

1. **«Մանկավարժության ոլորտում քանի՞ տարվա մասնագիտական փորձ ունեք»** հարցին հարցվածների 57.1 %-ը նշել է, որ ունի մանկավարժի 3 և ավելի տարիների մասնագիտական աշխատանքի փորձ, 23.9 %-ը տվյալ ոլորտում մասնագիտական փորձ չունի, իսկ 19 %-ն աշխատում է մանկավարժությանն չառնչվող ոլորտում: Ուշագրավ է, որ, ըստ երևույթին, մեծ թվով հարցվածներ աշխատանքային գործունեության ընթացքում զգում են մասնագիտական ինքնազարգացման պահանջմունք և անհրաժեշտություն, ուստի որոշում են ստանալ լրացուցիչ մասնագիտական կրթություն:

2. **«Ինչո՞ւ եք որոշել սովորել մագիստրոսի կրթական աստիճանի հեռակա ուսուցման համակարգում»** հարցին հարցվածների 37 %-ը նշել է «նոր մասնագիտություն ձեռք բերելը», 26.1 %-ը՝ «մանկավարժական գիտելիքները համալրելը», 13.9 %-ը ընտրել է «մասնագիտական ոլորտում արդիական կոմպետենցիաներ ձեռք բերելը» տարբերակը, 13 %-ը՝ «աշխատանքը կորցնելու մտավախությունը», 10 %-ը՝ «դպրոցում դասավանդելու համար մագիստրոսական կրթության առկայությունը պարտադիր պայման դառնա-

լը»: Այն, որ հարցվածների 37 %-ը կարևորում է ըստ աշխատաշուկայի պահանջների նոր մասնագիտություն ձեռք բերելու անհրաժեշտությունը, որոշակի տարիքում իր հնարավորությունների վերանայման ու մասնագիտական զարգացման նոր հեռանկարներ տեսնելու էական գործոններ են:

3. Ուսուցման կազմակերպման ո՞ր ձևերն են հնարավորություն ստեղծում ձեռք բերելու առավել բազմաբնույթ ու խորը գիտելիքներ» հարցին 51.1 %-ը նշել է «սեմինար, գործնական աշխատանքները», 20.3 %-ը պատասխանել է, որ նախընտրում է «փոխներգործուն դասախոսությունները», իսկ 28.6 %-ի համար մասնագիտական կարողությունների առավել ընդունելի ուսուցման միջոց են «ինքնուրույն կամ խմբային հետազոտական աշխատանքները»: Ողջունելի է, որ հարցվածների գրեթե կեսը նախընտրում է սեմինար, գործնական աշխատանքները. ըստ երևույթին, խմբային աշխատանքներում ուսանողներն իրենց անկաշկանդ ու վստահ են զգում, կարողանում են ազատորեն ինքնադրսևորվել:

4. «Ըստ կարևորության՝ նշեք, թե ուսումնական գործընթացում Ձեր նկատմամբ դասախոսի ինչպիսի վերաբերմունքն էք համարում ամենաընդունելին՝

- ✓ անհատական մոտեցում,
- ✓ հետադարձ կապ,
- ✓ համագործակցություն,
- ✓ մշտական վերահսկողություն:

Այս հարցադրմանը հարցվածների 27.8 %-ն առավել ընդունելի է համարել «անհատական մոտեցումը», 32.6 %-ը՝ «համագործակցությունը», 30 %-ը՝ «հետադարձ կապը», իսկ 9.6 %-ը՝ մշտական վերահսկողությունը: Ակնհայտորեն շատերն են նախընտրում անհատական մոտեցում և համագործակցություն. ըստ էության, ուսանողի համար ճնշող ու անընդունելի են նրան անընդմեջ վերահսկելն ու կառավարելը:

5. «Ուսումնառության ընթացքում ինչպիսի՞ վերաբերմունք էք դրսևորում Ձեզ հետ համատեղ սովորող տարիքով փոքր ուսանողների նկատմամբ» հարցին 36.9 %-ը նշել է «սկզբնական շրջանում կաշկանդվածություն», 24.8 %-ը՝ «ոգևորվածություն և ինքնադրսևորման ձգտում», 19.7 %-ը՝ «հաղորդակցման անվստահություն», 10 %-ը՝ «ազատ հաղորդակցում», իսկ 8.6%-ը ընտրել է «անհարմարավետություն, ճնշվածություն», տարբերակները: Դրական է այն, որ քիչ թվով հարցվածներ են անհարմարավետություն զգում տարիքով փոքր ուսանողների հետ ուսումնառության ընթացքում:

6. «Ուսումնառության ընթացքում կարողանո՞ւմ եք ինքնուրույնաբար կիրառել ՏՀՏ-ներ (տեսական նյութի որոնում և ընտրություն համացանցից, տեսասահիկների պատրաստում PP համակարգչային ծրագրով, հետազոտական աշխատանքների արդյունքում ստացված տվյալների մշակում տրամագրերի միջոցով և այլն) հարցին հարցվածների 55.7 %-ը պատասխանել է՝ «իրնթացս ձեռք եմ բերում անհրաժեշտ գիտելիքներ ու կարողություններ», 23.9 %-ը՝ «դժվարությամբ, բայց աշխատում եմ հաղթահարել և պատրաստվել», 20.4 %-ը՝ «ինքնուրույն չեմ կարողանում. աջակցության կարիք ունեմ»: Ըստ էության, հարցվածների մեծամասնությունը ՏՀՏ-ների կիրառման առումով նախընտրում է ձեռք բերել համապատասխան կարողություններ, մինչդեռ 20.4 %-ը դիմում է ուրիշների օգնությանը:

7. «Ուսումնական գործընթացում դասախոսներն ի՞նչ վերաբերմունք են ցուցաբերում մեծահասակ ուսանողների նկատմամբ» հարցին 55.6 %-ը նշել է՝ «ըստ իրավիճակի աջակցում է», 27 %-ը՝ «ոգևորում է», 17.4 %-ը՝ «հատուկ վերաբերմունք չեմ զգում»: Դրա-

կան ենք համարում այն, որ հարցվածների կեսից ավելին զգում է աջակցություն իր ուսումնառության տարբեր փուլերում:

8. «Նշե՞ք, թե ինչ դժվարությունների եք հանդիպում ուսումնառության ընթացքում» հարցին ուսանողների 20.2 %-ը նշել է «ուսումնական», 18.9 %-ը՝ «հաղորդակցական», 21.3 %-ը՝ «ՏՀՏ-ներով աշխատանքի», 39.6-ը՝ «դժվարություններ չեմ զգում»:

Տեսական և գործնական հետազոտության արդյունքների վերլուծությունը, տվյալների մշակումն ու գնահատումը թույլ են տալիս կատարել հետևյալ **եզրահանգումները**.

- ✓ հասուն տարիքում կրթություն ստանալու դրդապատճառ է դառնում նոր մասնագիտություն ձեռք բերելու կենսական անհրաժեշտությունը՝ ըստ աշխատաշուկայի պահանջների ու մասնագիտության հեռանկարային զարգացումների,
- ✓ բուհում մեծահասակ ուսանողների կրթական կարիքներն ուսումնասիրելու և համապատասխան լուծումներ առաջադրելու նպատակով անհրաժեշտ է կիրառել հետազոտական այնպիսի գործիքներ, ինչպիսիք են բանավոր և գրավոր հարցումները, ֆոկուս խմբային հարցազրույցները, քննարկումները, ինքնագնահատման սանդղակները, էսսեները, տարաբնույթ հարցումների արդյունքների վերլուծությունն ու գնահատումը, որոնք, անկասկած, կնախանջեն այդ գործընթացի բարելավման առաջարկներ և արդյունավետ իրականացման իրատեսական ուղիներ,
- ✓ ՏՀՏ-ներով, մեդիագործիքներով ու մեդիապաշարներով աշխատանքի ընթացքում որոշակի դժվարությունների հաղթահարումը պահանջում է բուհում լուծել կազմակերպական, գիտամեթոդական և սոցիալ-հոգեբանական մի շարք խնդիրներ,
- ✓ սոցիալ-հոգեբանական առումով ուսումնառողներն ընդհանուր առմամբ դժվարություններ չեն զգում տարիքով փոքր ուսանողների հետ միջանձնային հաղորդակցական գործընթացներում, հաճախ անգամ առավել ակտիվ ու ոգևորված են լինում, ձգտում են ինքնադրսևորման, ակնառու կերպով օգնում են նաև դասախոսների խթանող, աջակցող վերաբերմունքն ու համագործակցման պատրաստակամությունը,
- ✓ հեռակա ուսուցման համակարգում մեծահասակ ուսանողների կրթության կազմակերպման ընթացքում պետք է հնարավորինս հաշվի առնել նրանց մասնագիտական և սոցիալական փորձը:

Մանկավարժական բուհում մեծահասակ ուսանողների կրթության կազմակերպման գործընթացում առաջնային են ճանաչողական, կրթական, հայտորոշիչ, մանկավարժական աջակցման, հոգեբանական հարմարավետության ապահովման, տեղեկատվական, խորհրդատվական, կանխատեսող, կազմակերպական, կառավարման, վերահսկողական գործառնությունները, սոցիալ-մշակութային, հարմարողական, միջանձնային և միջմշակութային հաղորդակցման, սոցիալական փոխներգործության, դրդապատճառային, անձի կրթական պահանջմունքների հաշվառման, հանդուրժողականության, համագործակցության պատրաստակամության առանձնահատկությունները, տեխնոլոգիական զարգացումներին հարմարվելու ճկունությունն ու գործնական կարողությունների ձեռքբերումը:

Հետազոտության հիմնախնդրին նվիրված հետագա ուսումնասիրություններում անհրաժեշտ է առավելապես կարևորել մասնագիտական կոմպետենցիաների զարգացման առաջնահերթությունները՝ ըստ ժամանակակից հասարակության կրթական պա-

հանձնունքների, հասարակական տեղաշարժերի, աշխատաշուկայի պահանջների, սոցիալ-տնտեսական և գիտամշակութային զարգացումների:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А.Ю., Педагогический словарь. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 176 с.
2. Кукуев А.И., Андрагогика: этимология и употребление термина в зарубежной науке – [/https://cyberleninka.ru/article/n/andragogika-etimologiya-i-upotreblenie-termina-v-zarubezhnoy-nauke/viewer](https://cyberleninka.ru/article/n/andragogika-etimologiya-i-upotreblenie-termina-v-zarubezhnoy-nauke/viewer) (date of checking: 10. 12. 2021).
3. Онушкин В.Г., Огарев Е.И., Образование взрослых: междисциплинарный словарь терминологии. – СПб.: Воронеж, 2003. – 232 с.
4. Психология развития и возрастная психология / О.В. Шапатина, Е.А. Павлова. – Самара: Изд-во Универс групп, 2007. – 204 с.
5. Юнацкевич Р.И. Теория образования взрослых: становление, проблемы, задачи. Монография. - СПб.: ИОВ ПАНИ, 2009. – 90 с.
6. Knowles M.S., Holton III E.E., Swanson R.A. The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development. – 6th edition. – London, New York, etc.: ELSEVIER Butterworth Heinemann, 2005. – 378 p.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ АНДРАГОГИКИ В СИСТЕМЕ ОБУЧЕНИЯ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ВУЗЕ

Акопян Грета

Сисян Сусанна

Оганнисян Арусяк

АГПУ им. Х. Абовяна, Армения

Аннотация

Ключевые слова: андрагогика, обучение взрослых, учебные мотивации, факторы и принципы андрагогики, компетенции лектора, социологический опрос.

Образование взрослых в современных меняющихся политических, экономических, социокультурных, демографических сдвигах становится необходимым условием их самореализации, профессионального развития и самоутверждения.

Цель исследования – выявить социально-педагогические особенности образовательного процесса взрослых студентов, обучающихся в системе дистанционного обучения педагогического вуза, посредством социологического опроса, основанного на исследованиях, посвященных андрагогике.

Научная новизна исследования заключается в том, что с точки зрения современности по-новому представлены факторы, влияющие на образование взрослых в педагогическом вузе, описаны их социально-педагогические и психологические особенности, а также были отмечены методологические подходы к эффективной реализации этого процесса. Анализ результатов исследования, обработка данных и их оценка позволяют сделать следующие выводы:

- ✓ Для изучения образовательных потребностей взрослых студентов в вузе необходимо использование таких инструментов исследования, как устно-письменные опросы, дискуссии, шкала самооценки, эссе, анализ и оценка результатов различных опросов.
- ✓ Преодоление трудностей, возникающих при работе с ИКТ, требует решения ряда организационно-психологических проблем.
- ✓ Взрослые студенты не испытывают социально-психологических трудностей в межличностном общении со студентами, младшими по возрасту, зачастую они более активны и воодушевлены поддерживающим отношением преподавателей.

- ✓ При организации обучения взрослых студентов необходимо учитывать их профессиональный и социальный опыт.

В дальнейших исследованиях по рассматриваемой проблеме необходимо учитывать приоритеты организации профессионального образования взрослых студентов для обеспечения развития их профессиональных компетенций, которые в свою очередь будут отвечать образовательным потребностям современного общества, общественным движениям, требованиям рынка труда, социально-экономическим, научным и культурным разработкам.

METHODOLOGICAL APPROACHES OF ANDRAGOGY IN THE TEACHING SYSTEM OF PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Hakobyan Greta

Sisyan Susanna

Hovhannisyan Arusyak

Armenian State Pedagogical University after Kh. Abovyan, Armenia

Summary

Adult education in the current changing political, economic, socio-cultural, demographic shifts becomes a possible condition for their self-realization, professional development and self-establishment.

The aim of the research is to reveal the socio-pedagogical features of the educational process of adult students studying in the distance learning system of the Pedagogical University through a sociological survey based on studies dedicated to andragogy.

The scientific novelty of the study lies in the fact that, from the point of view of modernity, the factors influencing the education of adults in a pedagogical university are presented in a new way, their socio-pedagogical and psychological characteristics are described, and methodological approaches to the effective implementation of this process are noted.

The analysis of the research results, data processing and their evaluation allows to make the following conclusions:

- ✓ In order to study the educational needs of adult students, it is necessary to use research tools such as oral-written surveys, discussions, self-assessment scales, essays, analysis and evaluation of the results of various surveys.
- ✓ Overcoming the difficulties encountered in working with ICT requires solving a number of organizational-psychological problems.
- ✓ Learners generally do not experience psychological difficulties in interpersonal communication with younger students, they are often more active and encouraged by the supportive attitude of teachers.
- ✓ Their professional and social experience should be taken into account when organizing the education of adult students.

In further studies on the research issue, it is necessary to take into account the priorities of the organization of professional education for adult students to ensure the development of professional competencies, which in turn will meet the educational needs of modern society, social movements, labor market requirements, socio-economic, scientific and cultural developments.

Keywords: andragogy, adult learners' education, study motives, factors and principles of andragogy, lecturer's competences, survey.

Получено: 12.03.2022

Received 12.03.2022

Рассмотрено: 16.03.2022

Reviewed 16.03.2022

Принято: 03.04.2022

Accepted 03.04.2022